

Шляхамі Першай сусветнай

БАЛАДА АБ СМАРГОНІ

Усё бліжэй да нас 100-годдзе пачатку аднаго з самых кровавапітных і маштабных узброеных канфліктаў у гісторыі чалавецтва — Першай сусветнай вайны. Ужо вядома, што асноўныя мерапрыемствы, прысвечаныя гэтай падзеі, пройдзюць у Смаргоні. І невядома. Менавіта гэты кучок гродзенскай зямлі быў адным з эпіцэнтраў мінулага, менавіта тут Вялікая вайна (так называлі яе ў міжваенны перыяд) пачынулася адзін з тых слядоў, які ўжо ніколі не сатрацца з народнай памяці. Аднак, нягледзячы на шматлікія страты, Смаргонь выстаяла, не скарылася ворагу...

Быўшы ў Смаргоні, і падчас службы, і ў дні адпачынку ў лясках і палях часта сустракаў сляды Першай сусветнай вайны. Тое, што яны адносіліся менавіта да гэтай вайны, было зразумела яшчэ па ўбачаным у Рызе. У смаргонскай раённай газеце з цікавацю чытаў публікацыі на тэму імперыялістычнай вайны, якія выхавала Надзея Маркава, захаваўшыца фондаў мясцовага музея.

Пра гераічную абарону горада можна распавядаць шмат. Толькі лепш за даследчыка Першай сусветнай вайны Уладзіміра ЛІГУТЫ пра гэта ніхто не раскажа. Ваенны гісторык займаецца гэтай тэмай столькі, колькі сябе памятае. Дзякуючы яму сталі вядомымі цікавыя факты аб падзеях стагадовай даўніны, пра што ён напісаў у кнігах «Наша кроў ля Смаргоні» і «Ля Смаргоні, пад знакам святога Георгія».

— Уладзімір Мікалаевіч, сёння ўсе часцей гавораць пра Вялікую Айчынную вайну. Вы ж узнялі за тэму забытую і малавядомую. Адкуль з'явілася цікаваць да падзей 100-гадовай даўніны?

— У школе і ў вайсковым вучылішчы я вучыўся ў Рызе. Аднойчы сляды Першай сусветнай вайны — траншы, акопы, ямы бліндажоў — убачыў ля возера Бабіце, што недалёка ад горада. Там знаходзіліся і рускія могілкі з тысячамі пахаваных, якія былі старанна ўпарадкаваны і дагледжаны. Усё гэта мяне проста ўражала! Пасля стаў цікавіцца гісторыяй імперыялістычнай вайны. Даведаўся, што ў цэнтры Рыгі, у музеі латышскай стралкоў, змяшчаецца вельмі добрая экспазіцыя, якая тлумачыць гісторыю вайны, і Першай сусветнай вайны. Паглядзеў. Затым мне стала вядома, што манументальны Брацкія могілкі ў Рызе былі створаны менавіта пасля Першай сусветнай. Стала цікава — хто там пахаваны? Так я пачаў даведацца нешта новае, захапіўся і толькі пазней зразумеў, што звычайная цікаваць перарасла ў справу, якой я займаюся і сёння.

— Вы, бадай што, адзіны даследчык Смаргоні па лініі Вялікай вайны. Якім чынам чалавек, які нарадзіўся ў Уладзіслаўску, аказваўся ў слаўным кучоку беларускай зямлі і пачаў цікавіцца гісторыяй гэтага краю?

— Такі лёс вайскоўцаў: не ведаеш, куды пашле Радзіма. Пасля заканчэння вайсковага вучылішча ў Рызе я служыў пад Мурманскам, а ў 1997 годзе трапіў у смаргонскі гарнізон. Спачатку праходзіў службу ў часцях ракетнай войскаў стратэгічнага прызначэння. Затым закончыў ваенную акадэмію ў Маскве. З 1992 года я — у пагранічных войсках Рэспублікі Беларусь, адкуль з пасадзі начальніка вучэбнага пагранічнага атрада пайшоў у запас.

— Уладзімір Мікалаевіч, сёння ўсе часцей гавораць пра Вялікую Айчынную вайну. Вы ж узнялі за тэму забытую і малавядомую. Адкуль з'явілася цікаваць да падзей 100-гадовай даўніны?

— У школе і ў вайсковым вучылішчы я вучыўся ў Рызе. Аднойчы сляды Першай сусветнай вайны — траншы, акопы, ямы бліндажоў — убачыў ля возера Бабіце, што недалёка ад горада. Там знаходзіліся і рускія могілкі з тысячамі пахаваных, якія былі старанна ўпарадкаваны і дагледжаны. Усё гэта мяне проста ўражала! Пасля стаў цікавіцца гісторыяй імперыялістычнай вайны. Даведаўся, што ў цэнтры Рыгі, у музеі латышскай стралкоў, змяшчаецца вельмі добрая экспазіцыя, якая тлумачыць гісторыю вайны, і Першай сусветнай вайны. Паглядзеў. Затым мне стала вядома, што манументальны Брацкія могілкі ў Рызе былі створаны менавіта пасля Першай сусветнай. Стала цікава — хто там пахаваны? Так я пачаў даведацца нешта новае, захапіўся і толькі пазней зразумеў, што звычайная цікаваць перарасла ў справу, якой я займаюся і сёння.

— Вы, бадай што, адзіны даследчык Смаргоні па лініі Вялікай вайны. Якім чынам чалавек, які нарадзіўся ў Уладзіслаўску, аказваўся ў слаўным кучоку беларускай зямлі і пачаў цікавіцца гісторыяй гэтага краю?

— Такі лёс вайскоўцаў: не ведаеш, куды пашле Радзіма. Пасля заканчэння вайсковага вучылішча ў Рызе я служыў пад Мурманскам, а ў 1997 годзе трапіў у смаргонскі гарнізон. Спачатку праходзіў службу ў часцях ракетнай войскаў стратэгічнага прызначэння. Затым закончыў ваенную акадэмію ў Маскве. З 1992 года я — у пагранічных войсках Рэспублікі Беларусь, адкуль з пасадзі начальніка вучэбнага пагранічнага атрада пайшоў у запас.

— Уладзімір Мікалаевіч, сёння ўсе часцей гавораць пра Вялікую Айчынную вайну. Вы ж узнялі за тэму забытую і малавядомую. Адкуль з'явілася цікаваць да падзей 100-гадовай даўніны?

— У школе і ў вайсковым вучылішчы я вучыўся ў Рызе. Аднойчы сляды Першай сусветнай вайны — траншы, акопы, ямы бліндажоў — убачыў ля возера Бабіце, што недалёка ад горада. Там знаходзіліся і рускія могілкі з тысячамі пахаваных, якія былі старанна ўпарадкаваны і дагледжаны. Усё гэта мяне проста ўражала! Пасля стаў цікавіцца гісторыяй імперыялістычнай вайны. Даведаўся, што ў цэнтры Рыгі, у музеі латышскай стралкоў, змяшчаецца вельмі добрая экспазіцыя, якая тлумачыць гісторыю вайны, і Першай сусветнай вайны. Паглядзеў. Затым мне стала вядома, што манументальны Брацкія могілкі ў Рызе былі створаны менавіта пасля Першай сусветнай. Стала цікава — хто там пахаваны? Так я пачаў даведацца нешта новае, захапіўся і толькі пазней зразумеў, што звычайная цікаваць перарасла ў справу, якой я займаюся і сёння.

я выступаў на міжнароднай канферэнцыі «Апошняя вайна Расійскай імперыі» ў Расійскай акадэміі навук. Там пазнаёміўся з Віталем Скалабанам, які падрыхтаваў даклад аб беларускіх бежанцах. Ён і прапанаваў мне расказаць пра Смаргонь у друку і напісаць кнігу.

— Смаргонь у Першую сусветную часам параўноўваюць са Сталінградам падчас Вялікай Айчынай. Што аб'ядноўвае гэтыя гарады і ці варта іх ставіць побач?

— Да Сталінграда Смаргонь падобная па ступені разбурэння і лютасці вясення-літаскай бабў 1915 года. А вось што тычыцца працягласці супрацьстаяння, то тут Смаргонь лепш судзіцца з блакадным Ленінградам у Вялікую Айчынную. На смаргонскай зямлі расійская армія 810 дзён упарта супрацьстаяла ворагу! Вось што я прачытаў ва ўспамінах нямецкіх афіцэраў, якія трапілі ў палон: «Як жа так? Рускія здалі Брэст, Гродна, Вільню, а ля гэтага маленькага гарадка б'юцца да смерці...» Вядома, што пад уражаннем бабў ў Смаргоні — Крэва ўлетку 1917 года ўжо ў наш час у германскім бундсверы былі напісаны «Смаргонскі марш», які там гучыць і дагэтуль.

— Атрымліваецца, што сапраўды — «хто пад Смаргонню не бываў, той вайны не бачыў»? — Гэтае выказванне — трагічны салідарны фальклор. Так казалі і пра іншыя жahlівыя месцы той вайны. Аднак рацыя ў гэтых словах, безумоўна, ёсць. Баі за Смаргонь былі вельмі страшнымі. Нашы вайскоўцы атрымалі загад: «Стаяць намерці! Ні кроку назад! За намі — Расія». Толькі ў адзін дзень — 25 верасня 1915 года — загінула 5,5 тысячы немцаў і 3,5 тысячы рускіх салдат гвардзейскай палкоў. У паршунне ўсіх загадаў было скасавана перамір'е, каб сабраць забітых і параненых з поля бою ля ракі Віліі. Смаргонь потым назавуць «мёртвым горадам»: ён будзе цалкам разбураны і спалены. Пасля вайны з 16 тысяч жыхароў суды вернуцца ўсяго 130 чалавек...

— А хто яны — героі Смаргоні? — Упершыню ўспамінае таго пункту гледжання, што героі — тыя, хто ў Смаргоні змагаўся з ворагам. А ворагам былі немцы. Расійская імператарская армія, верная прысязе і воінскаму абавязку, да смерці стаяла на беларускай зямлі, утрымліваючы фронт да 1917 года, думачы пра Перамогу. Ужо вядомы імёны 838 салдат, унтэр-афіцэраў, афіцэраў і генералаў расійскай арміі, Георгіеўскіх кавалераў, узнагароджаных за подзвігі ў бах ля возера Вішнева, Смаргоні і Крэва ў 1915 — 1917 гадах.

— Ім вы і прысвядзіце сваю кнігу «Ля Смаргоні, пад знакам святога Георгія»? — Пра герояў Смаргоні ў 1915—1917 гадах пісалі газеты і часопісы, многія военачальнікі і грамадскія дзеячы бывалі на гэтым участку фронту. Вядома, што людзі, якія ваявалі тут у розныя гады, пакінулі свае ўспаміны ў мемуарнай і мастацкай літаратуры. Кожны з іх па-свойму бачыў і ацэньваў тыя падзеі, але яны былі адзіныя ў тым, што любілі сваю Ра-

дзіму і гатовы былі аддаць за яе жыццё. Я ацаніў тыя падзеі па-свойму, прысвядзіўшы кнігу героям Смаргоні.

— Ці магчыма сёння ўстанавіць імёны салдат расійскай арміі, якія загінулі пад Смаргонню? — Імёны вельмі многіх аднавіць можна. Архівы ўсіх часцей імператарскай арміі знаходзяцца ў Маскве, у Расійскім дзяржаўным ваенна-гістарычным архіве. На жаль, няма толькі шмат якіх дакументаў за лета — вясень 1917 года.

— Атрымліваецца, што сапраўды — «хто пад Смаргонню не бываў, той вайны не бачыў»? — Гэтае выказванне — трагічны салідарны фальклор. Так казалі і пра іншыя жahlівыя месцы той вайны. Аднак рацыя ў гэтых словах, безумоўна, ёсць. Баі за Смаргонь былі вельмі страшнымі. Нашы вайскоўцы атрымалі загад: «Стаяць намерці! Ні кроку назад! За намі — Расія». Толькі ў адзін дзень — 25 верасня 1915 года — загінула 5,5 тысячы немцаў і 3,5 тысячы рускіх салдат гвардзейскай палкоў. У паршунне ўсіх загадаў было скасавана перамір'е, каб сабраць забітых і параненых з поля бою ля ракі Віліі. Смаргонь потым назавуць «мёртвым горадам»: ён будзе цалкам разбураны і спалены. Пасля вайны з 16 тысяч жыхароў суды вернуцца ўсяго 130 чалавек...

— А хто яны — героі Смаргоні? — Упершыню ўспамінае таго пункту гледжання, што героі — тыя, хто ў Смаргоні змагаўся з ворагам. А ворагам былі немцы. Расійская імператарская армія, верная прысязе і воінскаму абавязку, да смерці стаяла на беларускай зямлі, утрымліваючы фронт да 1917 года, думачы пра Перамогу. Ужо вядомы імёны 838 салдат, унтэр-афіцэраў, афіцэраў і генералаў расійскай арміі, Георгіеўскіх кавалераў, узнагароджаных за подзвігі ў бах ля возера Вішнева, Смаргоні і Крэва ў 1915 — 1917 гадах.

— Ім вы і прысвядзіце сваю кнігу «Ля Смаргоні, пад знакам святога Георгія»? — Пра герояў Смаргоні ў 1915—1917 гадах пісалі газеты і часопісы, многія военачальнікі і грамадскія дзеячы бывалі на гэтым участку фронту. Вядома, што людзі, якія ваявалі тут у розныя гады, пакінулі свае ўспаміны ў мемуарнай і мастацкай літаратуры. Кожны з іх па-свойму бачыў і ацэньваў тыя падзеі, але яны былі адзіныя ў тым, што любілі сваю Ра-

дзіму і гатовы былі аддаць за яе жыццё. Я ацаніў тыя падзеі па-свойму, прысвядзіўшы кнігу героям Смаргоні.

— Ці магчыма сёння ўстанавіць імёны салдат расійскай арміі, якія загінулі пад Смаргонню? — Імёны вельмі многіх аднавіць можна. Архівы ўсіх часцей імператарскай арміі знаходзяцца ў Маскве, у Расійскім дзяржаўным ваенна-гістарычным архіве. На жаль, няма толькі шмат якіх дакументаў за лета — вясень 1917 года.

— Атрымліваецца, што сапраўды — «хто пад Смаргонню не бываў, той вайны не бачыў»? — Гэтае выказванне — трагічны салідарны фальклор. Так казалі і пра іншыя жahlівыя месцы той вайны. Аднак рацыя ў гэтых словах, безумоўна, ёсць. Баі за Смаргонь былі вельмі страшнымі. Нашы вайскоўцы атрымалі загад: «Стаяць намерці! Ні кроку назад! За намі — Расія». Толькі ў адзін дзень — 25 верасня 1915 года — загінула 5,5 тысячы немцаў і 3,5 тысячы рускіх салдат гвардзейскай палкоў. У паршунне ўсіх загадаў было скасавана перамір'е, каб сабраць забітых і параненых з поля бою ля ракі Віліі. Смаргонь потым назавуць «мёртвым горадам»: ён будзе цалкам разбураны і спалены. Пасля вайны з 16 тысяч жыхароў суды вернуцца ўсяго 130 чалавек...

— А хто яны — героі Смаргоні? — Упершыню ўспамінае таго пункту гледжання, што героі — тыя, хто ў Смаргоні змагаўся з ворагам. А ворагам былі немцы. Расійская імператарская армія, верная прысязе і воінскаму абавязку, да смерці стаяла на беларускай зямлі, утрымліваючы фронт да 1917 года, думачы пра Перамогу. Ужо вядомы імёны 838 салдат, унтэр-афіцэраў, афіцэраў і генералаў расійскай арміі, Георгіеўскіх кавалераў, узнагароджаных за подзвігі ў бах ля возера Вішнева, Смаргоні і Крэва ў 1915 — 1917 гадах.

бамбакідання з «Мурамца» № 16 у небе завязаўся паветраны бой. Яго і «Моран-Парасоль» № 770 радавога Янсана атакавалі два нямецкія «Альбатросы» і два «Фокеры». У «Моран-Парасоля» заеў кулямёт, і ён выйшаў з бою. «Ляя Муралец» № 16 стаў губляць вышыню. Кулямётным агнём яго экіпаж збілі тры нямецкія знічалнікі, але бамбавік нечакана зваліўся ў штопар і стаў рассыпацца ў паветры. На зямлі ў раёне вёскі Чухны, што каля Крэва, сярод абломкаў немцы знайшлі целы чатырох рускіх авіятараў. Пасля ўсе члены экіпажа — паручнікі Д. Макшэў, М. Рахмін, Ф. Гаўбаў і А. Капаў — былі пасмяротна ўзнагароджаны «за багаслаўнасць і самахварнасць у няроўным баі» ордэнамі святога Георгія 4-й ступені.

— Якім быў эпілог абароны пад Смаргонню? — Да лета 1917-га тут было сабрана велізарная войска, прычым рускія значна пераўзыходзілі немцаў у артылерыі і жывой сіле. Толькі ў войсках назіраўся палітычны раскол, таму наступ расійскай арміі споспеху не меў: фронт быў практычна прарваны, аднак салдаты не пайшлі наступаць далей. У снежні ў мястэчку Солы было заключана перамір'е з немцамі. 18 лютага 1918 года тэрмін перамір'я скончыўся, і германскія войскі па ўсім фронце перайшлі ў наступ. Супраціўленне рускіх часцей, якія заставаліся, было зламана. Узяўшы Смаргонь, немцы пайшлі на Мінск. Расія ў сакавіку выйшла з вайны, падпісаўшы Брэсцкі мір. А ў лістападзе Германія пацярпела паражэнне на захадзе, і вайна скончылася. Як ні парадаксална, але ў ліку пераможцаў Расія не было...

— Нядаўна мы адзначылі 100-годдзе, як скончылася Першая сусветная вайна. Што сёння робіцца дзеля ўшанавання памяці загінулых пад Смаргонню? — Плануецца адкрыццё мемарыяла, прысвечанага 810-дзённаму супрацьстаянню ля Смаргоні. Па словах прадстаўнікоў Міністэрства культуры, ужо ў ліпені завершыцца праца па яго стварэнні. Дарэчы, у план асноўных мерапрыемстваў міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі, звязаных са стагоддзем пачатку Першай сусветнай вайны, уваходзіць і Смаргонь. У ліпені яны плануецца правесці ваенна-гістарычны фестываль «Смаргонь. Год 1915». Таксама вядома, што ў дакументальнай кінастужцы, прысвечанай падзеям Першай сусветнай вайны, якую здымае мінукулт Расіі, ёсць і эпізод аб Смаргоні. А тэлерэдакцыйная арганізацыя Саюзнай дзяржавы здымае кінастужку «Батальён смерці», дзе будзе расказвацца пра жаноцы батальёна Марыі Бачкаравай, які дэслацываўся каля Смаргоні летам 1917 года. Адным словам, дзеля ўшанавання памяці не толькі тыя, хто загінуў пад Смаргонню, а ўвогуле падчас Першай сусветнай, робіцца нямаля. Спадзяюся, што неўзабаве мы ў гэтым упэўнімся!

Гутарыла Вераніка КАНЮТА. Фота з архіва Уладзіміра ЛІГУТЫ

Дзед суразмоўцы Якаў ЛІГУТА (справа) служыў у 66-м пяхотным Бутырскім палку.

Смаргонскі касцёл, люты 1918 г.

2-і Каўказскі сапёрны батальён. Каманда сапёраў-палюўнікаў, якія ўварваліся ў нямецкую мінуную галерэю і ўзарвалі яе. Смаргонь — Крэва, 1916 г.

Нямецкія артылерысты ля Смаргоні, 1916 г.

Мястэчка Смаргонь. Від на з нямецкага аскола з боку ракі.

Псіхалагічнае здароўе

СПРАЧАЕМСЯ, КАНФЛІКТУЕМ... ЧАМУ?

Чаму людзі ваююць паміж сабой? Па сутнасці, гэта залежыць ад самых удзельнікаў канфлікту, таго, што яны з сябе ўяўляюць. Не кожны канфлікт — абавязкова сучальнае зло. З яго можна вынесці штосці важнае, атрымаць урок. У любым выпадку, як бы мы ні пазбягалі «складаных» сітуацыяў, яны ўсё роўна здароўяцца, а значыць, яны неабходныя і важныя для нас.

— КАНФЛІКТ — ГЭТА СУТЫКНЕННЕ СУПРАЦЬЛЕГЛЫХ МЭТ, ІНТАРСАЎ, ПАЗІЦЫЙ, МЕРКАВАННЯЎ І ПОГЛЯДАЎ, — тлумачыць псіхолог Мінскага гарадскога псіхэанэўралогічнага дыспансера Настася ХНЫКАВА. — У падмуру такога сутыкнення хаваецца сітуацыя, якая можа ўключыць супрацьлеглыя пазіцыі бакоў, або супрацьлеглыя мэты і сродкі для іх дасягнення, або проста неўладнае інтарэсаў і жаданняў і г.д. Для развіцця канфлікту неабходны інцыдэнт — нейкія дзеянні аднаго з бакоў, зацясненне інтарэсаў другога боку. Вылучаюць некалькі тыпаў канфліктных сітуацыяў.

— Перабіванне суразмоўцы. Таксама можа ўказаць на перавагу над суразмоўцам. Той, хто перабівае, дае зразумець апаненту, што яго меркаванне не такое ўжо і істотнае, так што няма чаго выслоўхоўваць. Аднак многія людзі больш жадаюць гаварыць самі, чым слухаць некага, таму перапыненне суразмоўцы адназначна правакуе канфлікт.

— Катэгарычнасць, безапеляцыйнасць. Суды адносяцца выказванні кшталту «Я лічу», «Я ўпэўнены», «Усе бабы — дурніцы» і г.д. У суразмоўцы пры такіх выказваннях няма шанцаў выказаць сваё меркаванне. Зноў жа, гэта азначае, што нас заганаюць у кут. Калі ж нас заганаюць у кут, нараджаецца агрэсія. А навошта нам агрэсія? Адчайна і агрэсіўна абараняцца! Вось і канфлікт. Таму лелей карыстацца ў размове фразамі «я мяркую», «верагодна».

— Утойванне інфармацыі. Гэта нараджае стан трывогі, паколькі інфармацыя неабходна нам для жыццявання. Той, хто ўтойвае важную інфармацыю, рызыкуе аказачы ў цэнтры канфлікту.

— Нездатычны паводзіны. Наўмысныя і ненаўмысныя, якія перакрэсліваюць агульнапрынятыя правілы, нормы маралі і жыццёвыя перакананні іншых людзей.

— Паджартоўванне. Не кожны чалавек валодае адмысловым пацучцём гумару, а таму надзвычай едка жартачы правакуюць канфлікт. Некаторыя асмяяныя прагнуць сацыяфакцыі.

— Перабіванне суразмоўцы. Таксама можа ўказаць на перавагу над суразмоўцам. Той, хто перабівае, дае зразумець апаненту, што яго меркаванне не такое ўжо і істотнае, так што няма чаго выслоўхоўваць. Аднак многія людзі больш жадаюць гаварыць самі, чым слухаць некага, таму перапыненне суразмоўцы адназначна правакуе канфлікт.

— Катэгарычнасць, безапеляцыйнасць. Суды адносяцца выказванні кшталту «Я лічу», «Я ўпэўнены», «Усе бабы — дурніцы» і г.д. У суразмоўцы пры такіх выказваннях няма шанцаў выказаць сваё меркаванне. Зноў жа, гэта азначае, што нас заганаюць у кут. Калі ж нас заганаюць у кут, нараджаецца агрэсія. А навошта нам агрэсія? Адчайна і агрэсіўна абараняцца! Вось і канфлікт. Таму лелей карыстацца ў размове фразамі «я мяркую», «верагодна».

— Утойванне інфармацыі. Гэта нараджае стан трывогі, паколькі інфармацыя неабходна нам для жыццявання. Той, хто ўтойвае важную інфармацыю, рызыкуе аказачы ў цэнтры канфлікту.

— Нездатычны паводзіны. Наўмысныя і ненаўмысныя, якія перакрэсліваюць агульнапрынятыя правілы, нормы маралі і жыццёвыя перакананні іншых людзей.

— Паджартоўванне. Не кожны чалавек валодае адмысловым пацучцём гумару, а таму надзвычай едка жартачы правакуюць канфлікт. Некаторыя асмяяныя прагнуць сацыяфакцыі.

Юбілей

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК ЗАПРАШАЕ Ё ГОСЦІ

У рамках святчных мерапрыемстваў, прысвечаных 85-годдзю Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Дню беларускай навукі, Нацыянальная акадэмія навук праводзіць дні адкрытых дзвярэй.

Да 25 студзеня ўсе ахвотныя бясплатна могуць наведаць Музей гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук, выставу «Дсяцатніц айчынай навукі — вытворчасці», пазнаёміцца з унікальнымі экспанатамі археалагічнай экспазіцыі Інстытута гісторыі і Музея старажытнабеларускай культуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры. У перадсвяточныя дні расчыняць свае дзверы для гасцей практычна ўсе навуковыя ўстанавы і навукова-практыч-

— Перабіванне суразмоўцы. Таксама можа ўказаць на перавагу над суразмоўцам. Той, хто перабівае, дае зразумець апаненту, што яго меркаванне не такое ўжо і істотнае, так што няма чаго выслоўхоўваць. Аднак многія людзі больш жадаюць гаварыць самі, чым слухаць некага, таму перапыненне суразмоўцы адназначна правакуе канфлікт.

— Катэгарычнасць, безапеляцыйнасць. Суды адносяцца выказванні кшталту «Я лічу», «Я ўпэўнены», «Усе бабы — дурніцы» і г.д. У суразмоўцы пры такіх выказваннях няма шанцаў выказаць сваё меркаванне. Зноў жа, гэта азначае, што нас заганаюць у кут. Калі ж нас заганаюць у кут, нараджаецца агрэсія. А навошта нам агрэсія? Адчайна і агрэсіўна абараняцца! Вось і канфлікт. Таму лелей карыстацца ў размове фразамі «я мяркую», «верагодна».

Светагляд

«КАЛЯДНАЯ МУЗЫЧНАЯ АКАДЭМІЯ» У ВІЦЕБСКУ

У Віцебскай абласной філармоніі пройдзе канцэртна-адукацыйны праект «Калядная музычная акадэмія». У рамках праекта ў юных музыкантаў ёсць магчымасць атрымаць кансультацыі ў вядомых спецыялістаў і педагогаў, пазаймацца пад іх кіраўніцтвам.

— Чварвёрта «Калядная музычная акадэмія» будзе працаваць з 28 студзеня па 2 лютага. Падчас урачыстага адкрыцця адбудзецца прэзентацыя выставы навучанцаў Дзіцячай мастацкай школы Віцебска «Сімфонія колеру». У гэтай экспазіцыі прадстаўлены работы, у якіх малюнічымі сродкамі адлюстравана музыка. Сінтэз двух відаў мастацтва незвычайным чынам адлюстроўвае разнастайнасць усёго наваколнага свету, а яго адзінства выяўляецца матэрыялізацыяй гукаў праз яркасць і непаўторнасць фарбаў. У той жа дзень будзе праведзены майстар-клас па фартэпійна выкладчыка Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага, лаўрэата міжнародных конкурсаў Яўгена Стародубова. Традыцыйна пройдзюць канцэрты студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, — паведамілі «Звяздзе» ў арганізацыйным камітэце праекта.

— Чварвёрта «Калядная музычная акадэмія» будзе працаваць з 28 студзеня па 2 лютага. Падчас урачыстага адкрыцця адбудзецца прэзентацыя выставы навучанцаў Дзіцячай мастацкай школы Віцебска «Сімфонія колеру». У гэтай экспазіцыі прадстаўлены работы, у якіх малюнічымі сродкамі адлюстравана музыка. Сінтэз двух відаў мастацтва незвычайным чынам адлюстроўвае разнастайнасць усёго наваколнага свету, а яго адзінства выяўляецца матэрыялізацыяй гукаў праз яркасць і непаўторнасць фарбаў. У той жа дзень будзе праведзены майстар-клас па фартэпійна выкладчыка Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага, лаўрэата міжнародных конкурсаў Яўгена Стародубова. Традыцыйна пройдзюць канцэрты студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, — паведамілі «Звяздзе» ў арганізацыйным камітэце праекта.

На слыху

ЗІМОВЫ АХВЯРЫ ВАДЫ

Трое рыбакоў праваліліся пад лёд на Дняпры. Мужчыны знаходзіліся на старым рэчышчы — гэта больш за 5 км ад вёскі Скеня ў Жлобінскім раёне. Іх кінутыя выратоўваць такія ж аматары зімнага захаплення.

<